

Novi hrvaški ban Pavel Ra u c h (str. 139.) je zasedel svojo stolico. A Zagrebčani so ga pozdravili z burnimi protidemonstracijami. Z novimi volitvami si je hotel ban utrditi stališče, pa se mu ni posrečilo. Od svojega očeta, ki je bil tudi hrvaški ban, pravijo, da je podedoval „železno roko“.

N o b e l, slavni iznajditelj dinamita (glej str. 89. v drugi številki „Dom in Sveta“), je svoje velikansko premoženje zapustil v kulturne in znanstvene namene. Spomenik, ki so mu ga postavili v Hamburgu, nam kaže idejo njegovega življenja: Prosveta se dviga iz razdirajoče sile, ki si jo je podjarmila.

PORTUGALSKA KRALJEVA RODBINA: KRALJ KARLOS I. IN PRESTOLONASLEDNIK LUDOVİK FILIP, OBA UMORJENA, IN KRALJICA AMALIJA.

Dva Gregorčičeva večera je priredila „Glasbena Matica“, pri katerih so se pele izključno le skladbe, zložene na Gregorčičeve besede. Bil je krasen glasben vžitek, poln miline in onega ljubeznivega duha, ki veje iz Gregorčičevih poezij. Posebno so uspele nove skladbe g. Försterja, o. Hugolina Sattnerja in Jakoba Aljaža, ki so pomnožile naš umetniški repertoar z novimi efektnimi točkami. Dr. Ilesič je v poetičnem govoru slavil Gregorčiča.

G. Marko Rašica, mlad talentiran slikar, je razstavil zbirko svojih slik v „Katoliški Bukvarni“. Realizem v por-

tretilih in fino opazovanje v pokrajinah dičita slike mladega Dubrovčana; najbolj so nam ugajale morske slike od dalmatinske obale.

Koncerti moravskih učiteljev. Moravski učitelji so si osnovali svojo izborni pevsko zvezo, ki je dosegla izredno višino popolnosti. Božične počitnice je porabilo to društvo za izlet na jug in je koncertiralo v Ljubljani in v Trstu. Krasota glasov, originalnost v prednašanju, zlasti pa velika preciznost in disciplina zbora pod vodstvom prof. Vacha so uprav očarale naše občinstvo, katero je videlo in slišalo tu posnemanja vreden zgled.

Konstantin Veličkov, bolgarski pisatelj in bivši naučni minister, je 17. novembra nagloma umrl v Grenoblu na Francoskem. Odpeljal se je iz domovine v tujino, da bi živel tam do svoje smrti, ali dolgo ni čakal. Pred nedavnim so bolgarski listi poročali, da je Veličkov v sofijskem gledališču pri predstavi neke ruske igre Ostrovskega začel kričati in tarnati nad svojo domovino, ki je njene urade primerjal k opisanim razmeram v igri Ostrovskega. Videlo se je, da sloveči književnik in politik bolgarski ni več zdrav, ker njegovi živci so bili bolni. Porodil se je l. 1856. in se je izobrazil v turških zavodih zlasti v carigradskem liceju. Dovršivši študije je postal doma učitelj. Udeležil se je bolgarske vstaje, a bil je vjet in zatvorjen v odrinsko ječo. Evropska komisija ga je oprostila. L. 1879. je postal poslanec in začel izdajati političen list „Naroden glas“. Leta 1896. je postal minister v liberalno-narodnem kabinetu dr. K. Stojlova. Pred nekoliko leti je ustanovil literarni list, ki pa ni dolgo izhajal. Izpod njegovega peresa je izšlo nekoliko dram („Svetoslav i Nevenka“, „Otečestvo“) in romanov („Angelina“, „Ninčenzo“, „Listi iz Rima“). Veličkov je tudi mojstrsko prevel Dantejev „Pekel“ in Shakespearevega „Hamleta“. Kot pisatelj je bil Veličkov eden izmed najbolj nadarjenih predstavitev bolgarske sodobne ideje: Obenem z Vazovom je bil ustanovitelj tiste nove smeri v bolgarski književnosti, ki je povzdignila bolgarsko slovstvo k stopinji, na kateri se danes nahaja. Telesne ostanke umrlega slavnega književnika so prepeljali v Sofijo in pokopali z veliko častjo. Mir na praha mu!

OS 9630

Fr. Št.

Svatopluk Čech.

V Pragi je umrl dne 23. februarja t. l. veliki češki pesnik Svatoopluk Čech. Za dva dni je prekoračil svoje 62. leto. Ko je praznoval svojo šestdesetletnico, je dobil mnogo čestitk, med njimi tudi eno od tedanjega učnega ministra Bienenrtha. „To je dobra sprememba,“ je dejal Čech, „da zdaj tudi ministri čestitajo češkemu pesnikom.“ Vedno ni bilo tako, in Čech je bil izmed prvobornih, ki so se bojevali za pravice češkega naroda po geslu:

Jen krokem zmužilým dál, k velké, jasné metě,
ven z šiku našeho, kdo skubrá zbáběle —
necht v bouři nepřátel jsme sami v širém světě:
výš čela bez bázně a k předu vesele!

Dvajset knjig polnijo njegova zbrana dela razne vsebine. Spomnimo se njegovega „Lešetinskega kovářa“ iz l. 1883, ki je napolnil vso češko javnost z navdušenjem in občudovanjem. Takrat se je nemški kapital trudil, da bi na Češkem pokupil češka posestva in tako razširil nemško posest. Bila je podobna doba, v kakršni žive sedaj Poljaki na Nemškem. Tedaj je Svatopluk Čech naslikal značajno podobo češkega rodoljuba in demokrata, ki žilavo brani češko posest proti tujcem. Še globlji vtisk so naredile njegove „Písňe otroka“, v katerih budi Čech iz suženjske ponižnosti in hrabremu narodnemu odporu. Neizčrpen je Čech, kadar pozivlja svoje rojake:

Věřme jen Sobě, své práci a pili,
věřme jen svatému nadšení v nás,
věřme jen vítězství slovanské síly,
které si podepře krajní tu hráz,
věřme, že národ náš, veliká Sláva
s korouhví lidskosti za štítem práva
dobude korunu velebných krás.

Svojim povestim je zajemal snov iz češke zgodovine („Dagmar“ iz časa kralja Přemysla Otakarja I., „Žižka“, „Adamiti“, „Václav z Michalovic“) in iz sedanjosti. Priljubile so se njegove pesmi „Ve stínu lípy“. Napisal je več alegoričnih satir: „Hanuman“, „Petrklíče“, „Šotek“, „Pravda“, „Kratodivná historie o ptáku Velikánu Velikánoviči“. Kratko pred smrtjo je še povedal prijatelju, da dovršuje velik epos, s katerim se je bavil celo življenje.

SVATOPLUK ČECH

Čech je bil studiral pravo, a se je posvetil samo pisateljevanju. Urejeval je svoj čas „Světobor“ in „Lumír“, zadnje dni je živel samo od penzije, ki mu jo je dalo društvo čeških pisateljev in novinarjev, in od honorarjev knjigotrčca Topiča. Velikomestnega šuma ni ljubil in je živel najrajši na deželi blizu Prage.

Čechovo telo bo balzamirano in na stroške praške občine pokopano na Vyšehradu. Na grobu mu bodo govorili praški župan dr. Groš, pisatelj Jaroslav Vrchlický in poslanec Anýž.

6060

Josef Pavlík, človek tih, skromen in delaven iskren prijatelj Poljakov in Hrvatov je pred kratkim umrl v Pragi. Izdal je slovnico poljskega jezika „Učebnice jazyka polského“, „Krótká gramatykę języka czeskiego z rozmówkami i słowniczkiem“, „Krátké rozmluvy Čecha s Polákem“, dalje prevode poljskih povesti: E. Orzeszkove „Romanowa“, „Mezi sedláky a pány“, „Bene nati“, H. Sienkiewiczza „Ogniem i mieczem“, „Listy z Afryki“ i. dr. Razen tega je spisal več razprav o hrvaških kulturnih in književnih razmerah.

Profesor dr. Maixner, vseučiliški profesor v Pragi, je obhajal svojo šestdesetletnico. Dr. Maixner je eden izmed največjih čeških učenjakov zdravilstva. Maixner je gojenec še skupne praške univerze; njegovo nadarjenost je najprej zaznal dvorni svetnik Eiselt, ki je Maixnerju dal priložnost,

da se je mogel izvežbati v internem zdravilstvu ter tako postati strokovnjak. Po osemletni bolnišnični delavnosti se je habilitiral na univerzi. Že kot asistent v bolnišnici je izdal veliko razprav v čeških strokovnih časopisih: „Časopis lékařů českých“, „Odborová pathologie“ in v nekaterih nemških. Ko je bil imenovan za profesorja zdravniškega oddelka na češki univerzi in je postal ravnatelj poliklinike, se ni nehal navzlic svojemu obilemu delu pečati s strokovno književnostjo. Največje Maixnerjevo delo, s katerim si je postavil trajen spomenik v zgodovini češkega zdravilstva, je: „Speciální pathologie a terapie nemocí vnitřních“. Ta spis je klasična podlaga za notranje zdravilstvo v češkem slovstvu in neizčrpen vir za vsakega strokovnjaka v internem zdravilstvu. Iz novejšje dobe bi bilo imenovati celo vrsto razprav, izmed katerih vsaka pomeni napredek in razširjenje zdravniškega obzorja.

Fr. Št.

Dvorský František Ivan. Nedavno je umrl v Pragi v 68. letu deželni arhivar v pokoju, zgodovinar in publicist Fr. Ivan Dvorský. Umrl je bil sicer znana oseba ali šele nedavno je obrnil naše večjo pozornost s svojim spisom „O původu kompaktát“. Znani so njegovi spisi „Staré písemné památky žen a dcer českých“, „O úpadku národa českého“, „Perchta z Rožemberka, zvaná bílá paní“, „Albrecht z Valdštejna“, „Zuzana Černínová“ i. dr. Dvorský je poizkušal tudi na dramatičnem polju („Harantova žena“). Časopisi „Matice lidu“, „Musejník“, „Pedagogická biblioteka“, „Český archiv“, „Historický sborník“, „Osvěta“, „Světobor“ in vsi sodobni češki dnevniki so prinašali temeljite spise izpod njegovega peresa. Dvorský je bil urednik češkega teksta publikacije „Sněmy české od r. 1526. až po naši dobu“. Tudi tujina je znala oceniti njegove spise; na Nemškem so ga čislali zbok njegove razprave „Neues über Kepler“ in carska akademija v Peterburgu je pripravljala izdajo njegovega spisa „O jezuitih na Ruskem za dobe Petra I.“ Dvorský je deloval v svoji stroki neumorno in vestno.

6060

Spółka wydawnicza sławiańska w Krakowie.

Pod tem imenom se je ustanovilo v Krakovu društvo, katerega namen je izdajati in podpirati časopise, brošure, knjige, leposlovna in poljudno znanstvena dela, kakor tudi učene spise o slovanskih zadevah ter jih razširjati. Društvo si osnuje poseben literaren odbor.

Aleksander Świętochowski, poljski pisatelj in modroslovec, je obhajal nedavno štiridesetletnico književne delavnosti. 9. novembra l. 1867. je objavil svoj prvi članek pod psevdonimom Henrik Dolęga v „Tyg. ilustrovanem“. Pisal je jako mnogo, sledeč zapadnim pozitivistom, vendar se je njegov pozitivizem veliko oddaljil od pravzora comtovskega in še bolj od pozitivizma angleškega. To dokazuje vsa njegova literarna in umetniška tvorba. Izmed njegovih leposlovnih spisov imenujemo: „Sam o sobie“, „Poddanka“, „Antea“, „Na targu“, „Chawa Rubin“; najboljše drame Świętochowskega so trilogija pod naslovom „Niesmrtnelne dusze“ in kvintologija „Duchy“. Od modroslovnih spisov navajamo: „O powstaniu praw moralnych“, „Epikureizem“, „Wolter“.

Fr. Št.

6060

Akademik A. I. Sobolevskij. H koncu meseca oktobra se je dovršilo 25 let profesorske službe slovečega člena ruske znanstvene akademije v Peterburgu, Alekseja Ivanoviča Sobolevskega. Sobolevskij se je porodil v Moskvi l. 1856., kjer je tudi študiral. L. 1884. je postal profesor ruskega jezika in slovstva na kijevskem vseučilišču. Štiri leta pozneje je bil